

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. בעינן העמדה והערכה 2
- ב. אפילו תימא קדשי מזבח 2
- ג. חיה בכלל בהמה לסימנין 2
- ד. אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור הני אין מידי אחרינא לא ... חד למעוטי זוחלין 3
- ה. נצודין ועומדין מאליהן מנין כגון אווזין ותרנגולים ת"ל ציד מ"מ ... למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת 4
- ו. למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון יכול יקח אדם מן השוק ויאכל ת"ל ... מי שיש לו מנה יקח לפסו ליטרא ירק ... מערב שבת לערב שבת ... כגון אנו לוויין ואוכלין 5
- ז. הרוצה שיתעשר יעסוק בבהמה דקה אמר רב חסדא מאי דכתיב ועשתרות צאנך שמעשרות את בעליהן 5
- ח. כסא דחרשין ולא כסא דפושרין ... בכלי חרש לית לן בה ... אבל שדי בהו ציביא לית לן בה ... אבל ציץ לית לן בה 7
- ט. לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו וילבש ויתכסה במה שיש לו ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו שהן תלוין בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם 8
- י. כוי אין שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסין את דמו 8
- יא. מילה שודאה דוחה שבת 9
- יב. אין ספיקה דוחה יום טוב 10
- יג. תקיעת שופר בגבולים תוכיח שאין ודאה דוחה שבת 12
- יד. וספיקה דוחה יום טוב 13
- טו. כסוי שאין ודאו דוחה שבת מאי ודאו דכסוי דלא דחי שבת לאו השוחט לחולה בשבת 13

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

דף פד.

א. בעינן העמדה והערכה

כל המקדיש¹ בהמה בחייה בין טהורה בין טמאה, בין קדשי הבית בין קדשי מזבח שנפל בהן מום, או תמימה הראויה ליקרב, הרי זו צריכה העמדה בבית דין שנאמר (ויקרא כז פסוק יא) וְהֶעֱמִיד אֶת הַבְּהֵמָה וגו'.

לפיכך אם מתה הבהמה קודם שתעריך ותפדה אין פודין אותה אחר שמתה אלא תקבר, אבל אם הקדיש שחוטטה או נבלה לבדק הבית הרי זו תפדה כשאר מטלטלין. וי"א² שאפילו למזבח ואפילו הקדישם חיים למזבח ומתו אם היו בעלי מומין מתחלתן יפדו.

ב. אפילו תימא קדשי מזבח

כבר התבאר לעיל דף פג: שכסוי הדם³ נוהג בחולין ולא במוקדשין, בין קדשי המזבח בין קדשי בדק הבית. ואם עבר ושחטן אינו חייב לכסות את דמיו.

ג. חיה בכלל בהמה לסימנין

כבר התבאר לעיל דף נט. ודף עא. שהחיה⁴ בכלל בהמה לסימני טהרה, שנאמר (שם פסוק א – ב) זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ: כל מפרסת פרסה וגו'.

¹ רמב"ם הלכות ערכין ותרמין פרק ה הלכה יב

² השנות הראב"ד אולם עיין כס"מ שם שאף רבינו ס"ל הכי ומ"ש רבינו לבדק הבית אורחא דמילתא נקט דאין דרך להקדיש למזבח לא שחוטטה ולא נבלה, ומה שנקט שנפל משום דאי הוי בעל מום מעיקרא אין צריך העמדה והערכה ולאפוקי מלוי דאמר דבעל מום בכלל העמדה.

³ רמב"ם הלכות שחיטה פרק יד הלכה ב, שו"ע ונו"כ יו"ד כח א

⁴ טור עט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ד. אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור הני אין מידי אחרינא לא ... חד למעוטי זוחלין

כבר התבאר בעירובין דף ד. ובפסחים דף קט. ובחגיגה דף יא. שאין האשה⁵ עולה מטומאת נדתה ברחיצה במרחץ. ואפילו עלו עליה כל מימות שבעולם, עדיין היא בטומאתה, וחייבין עליה כרת עד שתטבול כל גופה בבת אחת במעיין או במי מקוה, כלומר מי גשמים שנקוו לגומא, ואף על פי שאינן מים חיים⁶, כלומר מי נביעה, ושיש בהם ארבעים סאה שהם 332 ליטר לגר"ח נאה. 572 ליטר לחזו"א.

ושיעורם, אמה שהיא 48 ס"מ לגר"ח נאה 57.6 ס"מ לחזו"א, על אמה, על רום שלש אמות שהם 1.44 מ' לגר"ח נאה 1.73 מ' לחזו"א במרובע, באמה בת ששה טפחים וחצי אצבע, ואם הוא רחב יותר ואינו גבוה כל כך, כגון שהיה אמה וחצי מעוקבת או 84 ס"מ מעוקבים, כשר, אם יכולה להתכנסות כל גופה בהן בבת אחת.

וכבאר התבאר במסכת נדרים דף מ: ובמסכת ב"ק סז. וב"ב דף סה. שמהנאמר בפרשת שמיני (ויקרא יא פסוק לו) אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור שמי מעיין⁷ מטהרין⁸ טהרת מקוה אף ב- "זוחלין" כלומר מים שנמשכים והולכים ואינן מכונסים⁹. ומעיין הנו מים היוצאים בנביעה תמידית ממקור תהום והם גם הנקראים מים חיים המטהרים זב ומצורע.

⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד רא א

⁶ שאין צריך מים חיים אלא לזב (דכתיב ביה מים חיים) ולא לנדה ולזבה

⁷ וה"ה טבילה בים שזוחל וגועש תמיד ונידון כמעין גמור. שו"ע ונו"כ שם ה

⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד רא ב

⁹ ומעמא דמילתא פירשו רוב המפרשים שמעיין שמו עליו אף בזוחלין שכך היא צורתו והתורה התירה טבילה בו שהרי נאמר (ויקרא יא פסוק לו) אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ובספרא שמיני פרשה ט סוף פרק י אות ג "אי מה מעין מטהר בזוחלים אף מקוה מטהר בזוחלין ת"ל אך מעין המעין מטהר בזוחלים, והמקוה באשבורן".

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL1l7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ובור ומקוה הנם מי גשמים מכונסים, ומי גשמים אינם מטהרים אלא אם הם¹⁰ ב – "אשבורן", כלומר שמכונסים ועומדים במקום אחד ואינם זורמים כלל¹¹. ומכונסים במקום אחד ללא שיתוף מעשה ידי אדם, ואינם שאובים אך מי גשמים זוחלין פסולים מן התורה¹². ובספק הרי הוא ספק דאורייתא, ולפיכך יש להזהר לבדוק את המקוה לפרקים מזחילה שאינה ניכרת¹³.

ה. נצודין ועומדין מאליהן מניין כגון אוזיין ותרנגולים ת"ל ציד מ"מ ... למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת

כבר התבאר לעיל דף פג: שמצות¹⁴ כסוי הדם נוהג בחיה ועוף למעוט בהמה שאינו נוהג בה. ונוהג במזומן ובשאינו מזומן¹⁵, בין צדן עתה בין שהיו מזומנים בידו כגון אוזיין ותרנגולים. לא נאמר אשר יצוד אלא בהווה.

למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנת צידה, פירוש כאילו הוא צריך לצוד אותה בכל פעם, כלומר לא יאכל בשר תדיר¹⁶. אבל בדורות אלו שאינם בריאים כל כך צריכים להשמר שלא יסנף עצמו כלל, ומכל מקום שמעינן מהאי קרא שעל כל פנים לא יעדן עצמו בתפנוקים, שהרי אין זה משמירת הבריות¹⁷.

¹⁰ הבדל נוסף הנו בשיעור המים שבמקוה צריך שיעור ארבעים סאה ובמעייין מספיק שיהי כל גופו מתכסה בהם ורק מדרבנן צריך ארבעים סאה כמבואר שו"ע שם א כמבואר בחניגה יא.

¹¹ ומים היוצאים מן המקוה וחוזרים אליו אינם חשובים כזוחלין ואין המקוה נפסל בכך כמבואר ברמ"א שם נב ועפ"י רצו חלק מן הפוסקים להתיר הנחת פילטר בתוך המקוה עיין אג"מ יו"ד א ק ועיין אוצר המקוה עמ' שב

¹² עיין פנ"י בשבת שם וחת"ס שו"ת יו"ד רב ובגולות עיליות פ"א מ"ז שיש שפסלו רק מדרבנן אולם בב"י באבקת רוכל סא ובב"י כאן מתרוה"ד ובלחם ושמלה שם ז שפסולו מן התורה ואין חולק. ועיין ערוה"ש שם ח וחזו"א יו"ד קלד סק"ג שאין להחשיב אפילו כצד להקל את הדעות שפס"ל שאין פסולו אלא מדרבנן

¹³ אע"ג שמעיקר הדין אינו פוסל כמבואר בשו"ע שם נא הגר"א החמיר בזה ועיין אגרות משה יו"ד ב פט ועיין אוצר המקוה עמ' רצט – ש

¹⁴ שו"ע ונו"כ כה א

¹⁵ משום דתנן גבי שלוח הקן דאינו נוהג במזומן קאמר גבי כיסוי דנוהג בין במזומן בין בשאינו מזומן. רדב"ז שם

¹⁶ לבוש שם ומ"ז ב

¹⁷ שם"ח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

**ו. למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון
יכול יקח אדם מן השוק ויאכל ת"ל ... מי שיש לו מנה יקח
לפסו ליטרא ירק ... מערב שבת לערב שבת ... כגון אנו
לזוין ואוכלין**

תלמיד חכם¹⁸ מכלכל דבריו במשפט, אוכל ושותה וזן את אנשי ביתו כפי
ממונו והצלחתו, ולא יטריח על עצמו יותר מדאי.

צוו חכמים בדרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון, שנאמר (דברים
יב פסוק כ) **כִּי תֵאָוֶה נִפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר**, דיו לבריא לאכול בשר מערב שבת
לערב שבת. ואם היה עשיר כדי לאכול בשר בכל יום אוכל

וכל זה למי שמונו בריא וחזק אבל מי שאינו כן לזה ואוכל כפי הצורך
להעמדת טבעו שלא יחלה¹⁹. אבל בדורות אלו שאינן בריאים כל כך צריכים
להשמר שלא יסגף עצמו כלל²⁰, ומכל מקום לא יעדן עצמו בתפנוקים.

דף פד:

**ז. הרוצה שיתעשר יעסוק בבהמה דקה אמר רב חסדא מאי
דכתיב ועשתרות צאנך שמעשרות את בעליהן**

הרוצה שיעשיר יעסוק בבהמה²¹ דקה אולם אם מרעה בשדות אחרות נכסיו
מתמוטטין.

¹⁸ רמב"ם הלכות דעות פרק ה הלכה י

¹⁹ כס"מ שם

²⁰ לח"מ שם ושם"ח שם

²¹ בבעל הטורים (דברים ח' י"ג) רמז זאת במש"כ (שם): ובקרך וצאנך ירבין וכסף וזהב. סמך כסף וזהב לצאן.
לומר לך הרוצה שיעשיר יעסוק בבהמה דקה (חולין פד ב). ומכל מקום כתיב ירבין חסר וי"ו. לומר שאם מרעה
בשדות אחרות נכסיו מתמוטטין (פסחים נ ב) עכ"ל. וכתב שם בהנה"ח: בגמ' פסחים (שם) איתא: ומגדלי
בהמה דקה וכו' אינו רואה סימן ברכה לעולם. ופירש"י: שהכל צווחין עליהן, ובתוס' (חולין פ"ד ע"ב ד"ה
הרוצה) הקשו דהא אמרינן הרוצה שיתעשר יעסוק בבהמה דקה, וא"כ איך אמרינן דאינו רואה סימן ברכה,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ולפיכך אין לגדלם אלא בשטחי מרעה פרטיים שכבר התבאר במסכת תענית דף כה. וב"ק דף עט. שאין מגדלים²² בהמה דקה ככבשים ועיזים בארץ ישראל, באזורים בהם מצויין שדות או גינות, ואפילו קושרה בבית וכל שכן בדיר אסור²³. מפני שדרכם לרעות בשדות של אחרים והיזקם מצוי, ואפילו אין הבהמה שלו אין אדם חוטא ולא לו, אסור כיון שדרך בהמה דקה לצאת ולהזיק, גזרו²⁴ מחששא שתצא בלי ידיעת הרועה ותזיק. ואף בהמה גסה אין לרעות, אלא יש לגדלה ברפת במקום שמור ולהאכילה במקומה, או למוסרה לרועה שישמרנה שלא תיכנס לשדות אחרים²⁵. ואין איסור²⁶ זה ממצות התלויות בארץ, אלא כל מקום שיש ישוב ישראל, ומצויים שם שדות וכרמים של ישראל אסור²⁷.

ותירץ ר"ת דהתם בישום עין הרע, אבל הכא איירי בחורשין דלא שלטא בהו עינא, אבל לדברי רבינו ניהא, דהא דאמרו דאינו רואה סימן ברכה היינו במרעה בשדות אחרים ע"כ.

²² שו"ע ונו"כ הו"מ תמ א

²³ סמ"ע שם א

²⁴ והחמירו בזה כדי להרחיק מההיזק שאסור לאדם שיוזק את חבירו ואפילו כשמשלם אם הנזק מוכן ומצוי בכל עת. ערוך השולחן חושן שם סעיף א

²⁵ הא דאמרין בפ"ק דב"מ (ה' ע"ב) דרועה בהמות אחרים כשר. דאין אדם חוטא ולא לו. היינו דוקא בבהמה גסה, דמותר להשהותה בביתו. א"כ מותר ליתן לרועה אף בשדה, ולא חיישינן. אבל בהמה דקה דאסור להשהותה אפי' בבית ובקשירה. ק"ו לרעות בשדה. ואין חילוק למגדל שלו למגדל של אחרים. ומעמא, לפי שאי אפשר לשומרם, שלא ירוצו לשדות אחרים. ומהאי טעמא הרחיקו חכמים אפילו בבית ובקשירה. אבל גסה אפשר לשומרה. ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק ז סימן לה

²⁶ ביאור הגר"א שם. ועיין שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן רכז "והנה האיסור בא"י נגזר מכח תרתי טעמא, איסור גזל שדרכן לרעות בשדות אחרים, ומשום ישוב א"י, ולרב שם דעשה בכל כא"י בדבר זה משום דאיכא שם רוב ישוב ישראל ס"ל דאהני טעמא דגזל לחוד, וא"כ אסור בכ"מ דאיכא ישוב ישראל – אמנם להלכה הרבה ראשונים לא פסקו כרב דר' הונא חולק וה"ט דס"ל דהגזרה מעיקרא לא נגזרה רק בא"י, ובחז"ל אם יזיק בבהמותיו יתבע אותו לדין כמש"כ רש"י במשנתנו. ברם הא איכא לספוקי ארץ ישראל בלי ישוב ישראל מה דינו אם נשארה הגזרה אם לא ... וראיתי שדבר זה מחלוקת אבות העולם דרבינו בעל השו"ע חו"מ סי' ת"ט כ' והאידנא שאין מצוי שיהיו לישראל בא"י שדות נראה דשרי והוא דעת עצמו של הב"י בביאור הגר"א. איברא בכפתור ופרח פרק יו"ד כ' בפשיטות דנוהג גם בזמן הזה כשאין שדות ישראל דמטעם כבוד ישוב א"י גזרו וזה לא בטל וע"ש שהביא ראיות לשיטתו.

²⁷ סמ"ע שם ב. ועיין בשולחן ערוך הרב חושן משפט הלכות נזקי ממון סעיף מז שכתב גבי האיסור לעשות שובך בתוך העיר "ואם רוב גנות העיר של נכרים מותר אף בתוך העיר". וא"כ לכאורה ה"ה כאן אם רוב שדות של נכרים יהיה מותר לגדל. וכן דייק בפתחי חושן חלק ו (נזיקין) פרק ה הערה צה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ולפיכך בזמן הזה שאנו חיים כיום²⁸, שרובה של א"י נתישב מישראלים ובאזורים רבים רוב השדות שייכים להם, פשיטא ששייך איסור של גדול בהמה דקה בכל הלכותיו²⁹, ולפיכך מגדלים בסוריא, ובחול^ל, וכן בארץ ישראל ביערות ומדברות, ובכל מקום בו אין שדות ישראלים. וכן מגדלים במושבים וקיבוצים שיש להם שדות מרעה שלהם, ואין מקום לחשש³⁰.

י"א³¹ שאם מגדלים בדיר, ומאכיל אותם בדיר ואינו נותן להם לרעות, מותר לגדל. וחלקו הפוסקים על דבריו, ואין להקל.

ח. כסא דחרשין ולא כסא דפושרין ... בכלי חרש לית לן בה ... אבל שדי בהו ציביא לית לן בה ... אבל ציץ לית לן בה

בימינו נהגו לשתות³² אף כוס פושרים למרות שבגמ' נאמר שמזיק לגוף ומוטב כוס מכשפים, ומותר גם לחוששים לשתות כוס קפה או תה פושרים

²⁸ וחזיתי בתקנות פתח תקוה [שכפי הנראה הכל נעשה בהסכמת הנר"ל ד' צ"ל, ובכתב ההתקשרות נאמר: וכל הנהגות של החברה יהיו רק על פי פקודתי בכל דבר, וכל התקנות המוסכמים ממני – קבלנו עלינו לשמור ולעשות], ושם נאמר, "בדבר איסור גידול בהמה דקה – קבלנו בדרך תקנה לוותר איש לאחיו והרשות נתונה לכל אחד לגדל כבשים, ולא עזים דברירי הזיקא, ובפירוש נאמר אם יזיקו ישלמו כדין אך ההיזק שהניזק והמזיק אינם יודעים מזה אז מחול לכל אחד מבני החברה". קובץ תשובות הרב אלישיב חלק ד סימן קצט
²⁹ וצ"ע על מה סומכים להקל בזמנינו אנו. שו"ת שבט הלוי שם. ועיין קובץ תשובות הרב אלישיב חלק ד סימן קצט "והלום ראיתי מה שדן בהר צבי חו"מ סי' קלו על טור חושן משפט סי' ת"ט, אם בזמנים שמצויים שדות בארץ ישראל שייכים ליהודים אם חזר האיסור למקומו, ופסק, "כיון שבמשך הזמן נתבטל האיסור והותר לישראל לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, וכמ"ש בשו"ע הנ"ל, שוב אין חזר הדין לאיסורו דהואיל ופעם אחת נתבטלה גזירת חכמים, כבר נפקע האיסור לגמרי וצריך מניין חדש לאיסורו, וכל זמן שלא נגזר מחדש הרי היא כגזירה חדשה שאין אנו גוזרים מעצמנו גזירות חדשות", והביא ראיה לזה מירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ה, ע"ש. ולפי האמור האיסור קיים בארץ ישראל לכולי עלמא, לדעת הטור, בארץ ישראל מעולם לא בטלה הגזירה, ולדעת הבית יוסף, עיקר התקנה והאיסור לא נוגע לארץ ישראל דוקא, אלא בכל מקום שקיים יישוב יהודי, נוהג האיסור של אין מגדלין, באופן שהאיסור אף פעם לא בטל".

³⁰ ולא גזרו כה"ג כמו כשרובו עכו"ם או במדבר, שמעיקרא לא גזרו אלא בחשש מצוי דגזל, ולא כשאין דרך בהמה דקה לגזול כמו בזמנינו. תשובות והנהגות כרך ד סימן שכב

³¹ ובארץ חיים (סתהון) הביא בשם שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' פה דהא דאין מגדלין היינו דוקא בשילוח הרגל, אבל במכנים להם מזונות במקום שמור לא גזרו, דאי הכי תכבד העבודה ללשכת הטלאים (בגמרא לכאורה משמע שהיו מביאים לקרבנות מחול^ל), ועוד דהוי גזירה שאין רוב הצבור יכולים לעמוד בה, ובשם כסא רחמים על אדר"ג ותשובת עמודי אש כתב שתמהו על דברי הרמ"ע. פתחי חושן שם

³² ודבר זה חידוש בעיני דשתית קפה חם כשיהי' פושרין יקרא שלא בדרך שתי', וכמדומני שהעולם לא נוהגים כן, ומהא דחולין פ"ד ע"ב דא"ר יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין וכ' רש"י דמוטב כוס של מכשפים ולא כוס פושרים דמזיק לגוף, אין ראוי כלל דהתם קאמר דאם הי' רותח פעם א' לית לן בה, וכן אם נותן לתוכו ציבי (כמו תה או קפה) ג"כ לית לן בה, וגם לא שמענו שיקפידו ע"ז בזה"ז. שו"ת שבט הלוי חלק י סימן מב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כיון ששכל החשש הוא רק במים בפני עצמם ולא במים עם טעם, וכן אם שותה בכוס זכוכית או חרסינה אין חשש, ואפילו מטרמוס מתכת מותר אם המים רתחו פעם אחת³³.

ט. לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו וילבש ויתכסה במה שיש לו ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו שהן תלויין בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם

צוו חכמים³⁴ ואמרו לעולם יאכל אדם פחות מן הראוי לו לפי ממונו, וילבש כראוי לו³⁵, ויכבד אשתו ובניו מלבושי כבוד יותר מן הראוי לו. אבל במיני מאכל ומשתה אין לו לפנק אותם, ולהרבות להם יותר ממה שיש לו³⁶.

י. כוי אין שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסין את דמו

כבר התבאר לעיל דף פג: שכוי, שהוא³⁷ בריה בפני עצמו, והוא ספק חיה וספק בהמה, וכן הנולד מחיה שבא על הבהמה, דהוה ספק אי חוששין לזרע האב ודינו כחיה, או אין חוששין והוה ליה בהמה, וכן מה שקורין פופלי או טור או דוביא, בכולן מכסה מספק, ואינו מברך.

ועיין שו"ת רב פעלים ח"ג (האו"ח סי' יא). ובבבן איש חי ש"ב (פר' בא אות ח). ובשו"ת יביע אומר חלק ב – יורה דעה סימן ז

³³ ומטעם זה יש להתיר גם אם שהו לילה עיין יבי"א שם

³⁴ רמב"ם שם

³⁵ וכתב בשם דמשק אליעזר דאם הוא אנינא דעתיה כרב יוסף יכול לעדן עצמו שזה גם כן משמירת ובריאת הגוף. משב"ז עה א

³⁶ בכנסת הגדולה (הובא בפמ"ג משבצ"ז יו"ד ריש סי' כ"ח) כתב דמ"ש יכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו, היינו במלבושי כבוד, דהוה נקרא "לכבוד", כמו"ש דר' יוחנן קרי למאני מכובדתא (שבת קי"ג ע"א), אבל במיני מאכל ומשתה אין לו לפנק אותם, ולהרבות להם יותר ממה שיש לו.

³⁷ שו"ע ונו"כ שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכבר התבאר במסכת ביצה דף ח. ולעיל דף עט: שכו³⁸ אין שוחטין אותו ביום טוב.

ואם עבר ושחטו אין מכסין את דמו ביום טוב, אפילו יש לו אפר או עפר תיחוח מוכן מערב יום טוב, מפני הרואים שלא יבאו להתיר חלבו שיאמרו ודאי חיה הוא³⁹. ואם נבלע הדם בקרקע אם רישומו ניכר במוצאי יום טוב צריך לכסותו.

אם שחטו באמצע החצר⁴⁰, אפילו דם בהמה יכול לכסות אם יש לו אפר או עפר מוכן, מפני שהוא צריך לכסות כדי שלא יתלכלכו כליו בחצר, שהרי זה כגרף של רעי, ולכן גם הרואה שמכסה דם הכוי לא יטעה להתיר חלבו כי יודע הוא ג"כ שהוא עושה לנקוי חצרו.

והנולד מבהמה⁴¹ שבא על החיה, אין לשחטו ביום טוב, ואם שחטו יכסה דמו, ומיהו בין ביום טוב בין בחול לא יברך על כיסויו.

יא. מילה שודאה דוחה שבת

כבר התבאר במסכת שבת דף קלב. שמצות מילה⁴² דוחה שבת ויום טוב, שנאמר (ויקרא יב פסוק ג) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשָׂר עֲרֻלָּתוֹ, ודקדקו חז"ל מייתור תיבת וּבַיּוֹם ללמדנו שאפילו בשבת ימול, ואפילו אם המוהל הוא אבי הבן⁴³. אף שהדבר כרוך בחילול שבת. ולכן תינוק שנולד בשבת אפילו זמן קצר קודם השקיעה, כפי מה שמתפרסם בלוחות, מלין אותו בשבת הבאה.

³⁸ שו"ע ונו"כ שם ואו"ח תצה יח

³⁹ ומוזה המעם אסור לשוחטו לתוך הכלי וליתן עפר מעט לתוך הכלי לקבל בו הדם כדי לכסותו לערב אף על פי שבחול מותר לעשות כן מכל מקום ביום טוב אסור לעשות כן שלא יבאו הרואים להתיר חלבו. שם

⁴⁰ רמ"א או"ח שם

⁴¹ שם

⁴² שו"ע ונו"כ או"ח שלא

⁴³ תרוה"ד רסח ואם אין לו אב ואמו יודעת למול עיין בשו"ת מהר"ח או"ז סימן י"א, שסובר שהחיוב עליה וממילא ודאי דוחה שבת, אך עיין שו"ע יו"ד רסא ורסד דמשמע שדינה ככל אחד מישראל וברמ"א רסד כתב שנבגו שנשים אינם מלות וא"כ אולי לא תדחה שבת ועיין במנ"ח מצוה ב ועיין בפרי מגדים בספר תיבת גומא (ריש פרשת תזריע, והובא בלוי' חן עמוד קכא) שכתב, דלמאן דאמר דאשה כשרה למול, אם השבת דחוייה אצל מילה, יש להעדיף בשבת אשה שיודעת למול על פני איש מוהל, כיון שהאשה אינה מצווה בעשה דשבת, ועיין שו"ת צ"ץ אליעזר חלק ב סימן לו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

במצות מילה בשבת לא גזרו חכמים לבטל המצוה, כמו שגזרו במצוות שופר ולולב שלא לעשותם בשבת, שמא יעביר הכלים ארבע אמות ברשות הרבים, משום שמילה חמורה, שכן נכרתו עליה י"ג בריתות, וגם אין אדם מל אלא אם כן הוא בקי, ויש בדבר סכנה.

ועוד בשופר ולולב הכל טרודים בהם, ולא יזכיר אחד לחברו, מה שאין כן במילה, שאם יבא להעביר ברשות הרבים יזכירוהו. ועוד כיון שהתורה ריבתה בפירוש וביום השמיני אפילו בשבת, לכן לא רצו חכמים לעקור דבר תורה להדיא בשביל גזירה⁴⁴.

יב. אין ספיקה דוחה יום טוב

עוד התבאר שם דף קלה. שאין ספק מילה דוחה שבת ולפיכך אנדרוניוס⁴⁵ והוא ילד שיש לו זכרות כזכר ונקבות כנקבה. והטומטום כלומר שנולד ללא אבר זכרות או נקבות, וכן שאר כל מיני מומים באבר המילה, ובכל ספק או פלוגתת הפוסקים אם ראוי הוא למילה אם לאו, אין מלין אותו בשבת, ובימות החול מלין אותו בלי ברכה.

ובמינו ניתן על ידי בדיקות וטיפולים רפואיים לפתור הרבה סוגי מומים וטומטום ואנדרוניוס, וניתן לקבוע בוודאות את מין התינוק, כגון ע"י צילומים ובדיקות שאפשר לראות שאין כל כלי הנקבה בפנים, דהיינו רחם שלל ביצים ודדים וכו', ויש אשכים וכו', וכן הנולד עם שני גידים ניתן על ידי בדיקות לברר איזה גיד העיקר, ואם אין בתינוק שום חולי וחולשה מלים אותו ביום השמיני ואפילו בשבת⁴⁶.

ולכן ולד טומטום שנולד בשבת, ונקרע ונמצא זכר, אם ערכו בניתוח ביום שנולד, מלין אותו בשבת הבאה. אך אם נתברר שהוא זכר על ידי ניתוח שנערך ביום השני והלאה מלידתו, אפשר שיצטרך למנות מיום הניתוח

⁴⁴ שו"ת יביע אומר חלק ג' (חלק אורח חיים סימן כב אות א').

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם ה

⁴⁶ ועיין שו"ת שבט הלוי חלק ו סימן קמט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שבעה ימים מעת לעת, שיתכן וניתוח כזה הרי הוא כחולי שבכל הגוף. וממילא הרי זו מילה שלא בזמנה ואין מלין אותו בשבת.

תינוק שנולד ביום שישי אחר שקיעת השמש, תוך שלוש עשרה דקות וחצי (בשעות זמניות) לשקיעה, שהוא זמן "בין השמשות", לכו"ע אין מלין אותו בשבת, אלא דוחים את המילה ליום ראשון.

וכן אם יש ספק מתי נולד, אם קודם השקיעה, או בבין השמשות, אין מילתו דוחה את השבת. וכן אם יש ספק אם נולד אחר זמן צאת הכוכבים, או שנולד בתוך זמן בין השמשות, בכל זה אין מלין אותו בשבת, אלא דוחין את המילה ליום ראשון. שכל שלא נולד בבירור בלילה, יש להחמיר שלא למולו בשבת.

תינוק שנולד בליל שבת אחר צאת הכוכבים מלין אותו בשבת. מנהג הספרדים בארץ הקודש, שאם נולד עשרים דקות אחר השקיעה⁴⁷, מלין אותו בשבת הבאה, אף שלדעת רבינו תם הוא עדיין יום גמור, אין חוששין לסברתו ומלין אותו בשבת הבאה.

ומנהג רוב האשכנזים בארץ הקודש שנחשב בין השמשות להחמיר עד 35 דקות אחר השקיעה⁴⁸, ולפיכך תינוק שנולד בתוך 35 דקות מהשקיעה בליל שבת נימול ליום ראשון הבא. ולאחר 35 דקות מלין אותו לשבת הבאה, ובחו"ל מחשבים לפי האופק את צאה"כ הנראה, ויש לשאול שאלת חכם.

תינוק שנולד במוצאי שבת אחר השקיעה, אפילו אם הוא תוך י"ג דקות וחצי [בשעות זמניות] אחר השקיעה, אין מלין אותו לכו"ע בשבת, אלא מלין אותו ביום ראשון שלאחריו.

⁴⁷ שו"ת יבי"א ז א"ח מא ילקוט יוסף שובע שמחות ב פי"ז

⁴⁸ וכך היו מורים החזו"א הגרש"א זצ"ל עיין בפאר הדור ח"ג עמ' קעב, בשש"ש פמ"ו הע' מה, אמנם יש שנהגו על פי מנהג הקדום בא"י לחשב מהשקיעה שיעור זמן של 22 עד 28 דקות (תלוי בעונות השנה), ולאחר מכן צאת הכוכבים הוא לכל דבר וענין, ויש שחמירו שהוסיפו עוד לחשוש לשיעור בין השמשות עד ארבעים וחמישים דקות לאחר השקיעה. ואלו הנוהגים כרבינו תם. תמיד ובכל מקום בעולם בין בארץ ישראל ובין בחוץ לארץ, יהיה משך זמן בין השמשות שבעים ושתיים דקות שוות לאחר השקיעה הראשונה ומי שמחמיר וחושש לענין דאורייתא כגון שבת ויום הכפורים כרבינו תם, ונולד לו בן בערב שבת לאחר צאת הכוכבים והגאונים וקודם צאה"כ דר"ת, מהראוי שיקח מוהל אשר נוהג כהגאונים וימול אותו בשבת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכן תינזק שנוולד בימי החול בזמן בין השמשות, כגון ביום ראשון בערב אחר השקיעה, אפילו תוך י"ג דקות וחצי [בשעות זמניות] מהשקיעה, נימול לשבוע הבא ביום שני.

תינזק שנוולד ביום ששי אחרי קבלת שבת של הציבור והיחיד, אבל עדיין לא שקעה חמה נימול ליום ששי הבא, ומישלא מל את בנו ביום ששי עד אחרי שהיחיד וגם הציבור כבר קיבלו שבת, אם עדיין לא שקעה החמה חייב הוא למולו.

יג. תקיעת שופר בגבולים תוכיח שאין ודאה דוחה שבת

כבר התבאר במסכת ראש השנה דף כט: שיום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת⁴⁹ אין תוקעין בשופר. אף על פי שהתקיעה בשופר אינה מלאכה ואינה אסורה בשבת ויו"ט אלא מדברי סופרים משום עובדין דחול, ולמה אין דוחין איסור קל כזה מפני מצות עשה של תורה, כמו שדוחין אותו בכל יום טוב של ראש השנה, הואיל ואין בו שבות גמור, לפי שהכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאים בתקיעת שופר, גזירה⁵⁰ שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירונו ד' אמות ברשות הרבים⁵¹.

ודין טלטול השופר בשבת זו, כדין טלטולו בכל שבתות השנה, שאין מטלטלין אותו כי אם לצורך מקומו או לצורך גופו כגון לשאוב בו מים, שהרי הוא כלי שמלאכתו לאיסור⁵². ובימינו שופר שמקפידים לייחד לו מקום, ואין נותנים לילדים לגעת בו, הרי הוא מוקצה מחמת חסרון כים⁵³. במה דברים אמורים בשבת, אבל אם חל בחול אף על פי שמותר לטלטלו אפילו שלא לצורך גופו ומקומו כיון שתוקעין בו ביום ודינו ככלי שמלאכתו להיתר. מכל מקום אסור

⁴⁹ שו"ע ונו"כ תקפח ה

⁵⁰ כתב הנרע"א ז"ל (בדו"ח מערכה ח') שאם עבר ותקע בשופר בשבת קיים מצוות שופר אף שעבר על איסור דרבנן.

⁵¹ מ"ב שם יג

⁵² רמ"א שם ומ"ב יד

⁵³ עיין שמירת שבת כהלכתה פרק כח אות מ ובהערה פב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

להשתמש בו וליהנות ממנו בו ביום, כגון לשאוב בו מים או להניחו כמשקולת על ניירות שלא יעופו, שהרי הוקצה למצותו⁵⁴.
קטן התוקע בשבת זו בית דין מצווין להפרישו⁵⁵, אף על פי שלא הגיע לחינוך.

יד. וספיקה דוחה יום טוב

עוד התבאר שם שאנדרוניגוס⁵⁶ כלומר מי שיש לו זכרות ונקבות מוציא את מינו. דכל אנדרוניגוס שוין שיש להם זכרות ונקבות ואם הוא בכלל זכר גם חברו הוא בכלל זכר, אבל אינו יכול להוציא את שאינו מינו דשמא הוא בכלל נקבה⁵⁷.

טומטום, שאטום הוא ואין לו סימני זכרות או נקבות אפילו את מינו אינו מוציא. שמא אם יקרע ימצא שטומטום זה נקבה וחברו זכר.

טומטום ואנדרוניגוס אף שחייבין לתקוע מספק שמא זכרים הם, מ"מ לא יברכו שברכה הוא דרבנן וספיקא לקולא⁵⁸.

טו. כסוי שאין ודאו דוחה שבת מאי ודאו דכסוי דלא דחי שבת לאו השוחט לחולה בשבת

השוחט⁵⁹ לחולה בשבת לא יכסה, לא רק אם אין לו דקר – מעדר נעוץ מבעוד יום דלא אתי עשה דכיסוי ודחי עשה ולא תעשה ואיסור סקילה דשבת, אלא אפילו יש לו דקר נעוץ מבעוד יום בעפר המחובר לקרקע, שהוא תיחוח כל כך עד שאין נעשה גומא בנטילתו ממקומו שאין איסור טילטולו אלא מדרבנן, אפילו הכי לא יכסה, שלא התירו לחולה אלא מה שהוא צורך

⁵⁴ מ"ב שם טו

⁵⁵ שו"ע הרב שם ו

⁵⁶ שו"ע ונו"כ תקפט ד

⁵⁷ מ"ב שם ה

⁵⁸ מ"ב שם ו

⁵⁹ שו"ע ונו"כ כח טז,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

לו אשר בלתו לא יוכל לאכול כגון שחיטה, אבל הכיסוי אינה מעכב מלאכול הבשר, לפיכך לא התירו לטלטל העפר לכסות אפילו מה שהוא מדרבנן⁶⁰.

י"א⁶¹ שאם יש בחצרו עפר תיחוח נכון לשחוט עליו, שכל מה דאפשר לעשות שיהא מכוסה עכ"פ מלמטה עושין, ואם לאו ישחוט ע"ג סתם קרקע, ואין לבקש לו צחיח סלע. וי"א⁶² שישחוט על צחיח סלע כדי שיהא קיים לערב ויוכל לכסות.

ובלילה במוצאי שבת, אם רישומו ניכר שלא נבלע בקרקע יכסנו⁶³.

אולם אם יש לו עפר מוכן לכסות בו צואה או לשאר צרכיו, י"א⁶⁴ שיוכל לכסות בו בברכה גם הדם אפילו בשבת.

⁶⁰ ולא אמרינן כיון דשחט ברשות שיכסה כמו בי"ט כמו שהתבאר במסכת ביצה ת. דרצו חכמים לעשות היכר שהוא יום שאסור בשחיטה לפיכך לא התירו אלא מה שהוא צורך החולה כן כתב ר"ן. מ"ז ס יג

⁶¹ יד יהודה יז

⁶² שמ"ח שם כ

⁶³ ועיי' ש"ך כב ובשפ"ד שלדעתם יתן מעט עפר בכלי ואם יש לו עפר מוכן יתן הרבה שכאן לא שייך התרת חלבו שחששנו ממעם זה בשוחט כוי ביו"מ, ואם אין לו עפר ישחוט כך לתוך הכלי כיון דאין עתה עובדין עבודת כוכבים בכך.

⁶⁴ כן דעת הרא"ה בברק הבית דף כ' [שם יט, א], וכן פסק הלבוש, וכן פסק בשמ"ח כ, אבל הרשב"א לשם במשמרת הבית האריך בזה והעלה שדעתו מסכמת להלכה ולמעשה כדעת הראשון שאין מכסין כלל ואפילו באפר כירה ואפילו חכנים קופת עפר לעשות בו צרכיו ע"ש. פר"ח, וכן לשיטת הר"ן שהוא להיכר שיום [זה] הוא אסור, אפילו בכהאי גוונא אסור. כרתי שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

